

ПОЕТ ВІТРУ Й СОНЦЯ

але та книжечка освідчила нову потужну хвилю, що владно знялася на тихих плесах тодішньої української літератури. І велич тої хвилі, що її згодом дослідники зватимуть „Празькою школою”, не осягнута належно й дотепер.

Ю. Дараган народився в родині заможних інтелігентів у Єлисаветграді, що належав тоді до Херсонської губернії. І хоч дитинство його минуло в Грузії, на батьківщині матері, куди родина подалася після передчасної смерті батька, – він все ж вернувся до України. Вернувся попри те, що вихований був росіянином. Вернувся в буремний час боротьби за свободу й незалежність воїном і поетом. І саме він підхопив український смолоскип, коли поразка запанувала в думках і зневіра мороком облягла найсміливіші серця. Це Ю. Дараган у важких умовах табору для інтернованих у Каліші разом із Є. Маланюком заснував часопис „Веселка”, і саме він у добу поразки „просурмив блакитну перемогу на золотім коні”. Справжню перемогу високої поезії над підступними спокусами рефлексій і поетичної мемуаристики. Пізніше Є. Маланюк, згадуючи первні того феномену, що згодом став відомий як „Празька школа”, відзначить особливу роль Ю. Дарагана: „Як це сталося, що ми, адже ж озброєні духом великої ідеї, опинилися в таборах? Як це сталося,

що ми, адже ж ідейно непережені, тепер переможені й безсилі? Як могло статися, що ми, сини Батьківщини, Батьківщину – покинули, і Вона – залишилася без нас, її вірних синів?... Залишалося шукати відповідей самостійно, отже, самотужки. Бібліотек, властиво, майже не було. Отже, треба було починати з себе самих, з роздумувань у пущі, з лірики... І лірика заговорила перша. Але й лірика хоч-не-хоч керувалася на ту саму генеральну тему: як сталося? чому сталося? Особисто думаю, що незабутній Юрій Дараган (б. петербуржець), триумфально відкриваючи „Княжу Добу” і „Слово о Полку” і квітучі сухітничими півоніями на запалих щокках, – щасливо прийшов до тих відкриттів, саме шукаючи відповіді „чому?”

Сама назва збірки „Сагайдак” в цьому контексті надається до цікавої інтерпретації. Цитуючи Р.М. Рільке, Г. Башляр говорить: „Лук – минуле, що нас підштовхує [...] Стріла – майбутнє, що нас вабить...”. Сагайдак – це вмістилище стріл, що не отримали ще визначеності пострілу, вмістилище не пророслих іще зерен майбутнього.

Але Ю. Дараган вже епіграфом визначив минуле, що певним чином підштовхує не лише його. Про ідейні зв'язки між поезією Ю. Дарагана і „Словом о полку Ігоревім” ми вже згадували, але цікавою є наведена цитата і з огляду на її стихійну образність. „Сипахуть мі тощими тули... великий женьчуг на лоно” – епіграф до збірки „Сагайдак” апелює не тільки до „темного сну” Святослава, але до самого оніричного перечування тяжкості. Це перечування, так само як і образ перлів, походить від природи землі, але не земна стихія є джерелом художніх образів поета. Поезія Ю. Дарагана – це постійне, посвячене долання цієї тяжкості мареннями повітряної стихії, вітром і сонцем.

Головною ознакою повітряної стихії є її легкість. Та легкість, яку відчуває людина, що марить повітрям, уві сні. А тому найпоширенішими мареннями цієї стихії є марення польоту. Але небо дає Ю. Дарагану не тільки легкість марення польоту. Небо дає відчуття свободи, радість долання опору стихії, простір і глибину. Воно живе й мінливе, як саме життя. Небо – це архетип чистоти, чистоти у фізичному її сенсі. Проте чистота фізична завжди має відповідника в чистоті моральній. Уособленням такої чистоти є світанок нового дня. Адже, як писав Г. Башляр, „Світанок – це невинність майбутнього дня: світ просинається омолодженням”. Характерними в цьому плані є образи з поезії „Птах”. Вогонь і небо – це два архетипи чистоти, що з'єднуються в одне ціле в світанковий час. Але в поезії „Птах” архетипна чистота мариться в образах польоту: „Взлітає день, вогнистий півень, У незасмічену блакить, І перший рух його на південь, На синезораний Бескид”.

Все життя для поета – це безперервний політ, політ із вітром, що лиш смерть владна перервати. Та для Ю. Дарагана навіть смерть – це не останнє занурення до мертвих вод, а останній злет. Адже тільки така смерть гідна завершити бурхливий лет навзаводи з вітром: „В-одно – густі червоні трюнки, Та кінь, та руку на стегно! Так пишно вмерти, ясно жити! Ось білий лебідь – все вперед... І раптом стрілами прошитий Паде в зеленій очерет”. Та кожен кінець – це тільки початок, початок чогось нового, хай навіть вітер замете всі земні сліди. І у вірші „Чорне” поет пише: „Не відігнати ясний образ: Я вітром сніжним здіймусь...” І цей сніжний вітер знову й знову пориватиме серця й душі до лету. В ім'я честі і волі, в ім'я України.

Олександр Шаболдов

1925 року в старовинній Празі, що стала на той час одним із найбільших центрів української еміграції, сталася знакова подія. Український громадський видавничий фонд опублікував невелику книжечку з непоказною палітуркою, та їй судилося означити з'яву нової української поезії. Цією книжечкою була перша збірка молодого поета, сотника армії УНР Юрія Дарагана „Сагайдак”. На жаль, тяжка хвороба вже за рік обірвала життя і творчий шлях поета й майбутнього педагога (адже вчився якраз в Українському вищому педагогічному інституті ім. М. Драгоманова),

ввіші серця. Це Ю. Дараган у важких умовах табору для інтернованих у Каліші разом із Є. Маланюком заснував часопис „Веселка”, і саме він у добу поразки „просурмив блакитну перемогу на золотім коні”. Справжню перемогу високої поезії над підступними спокусами рефлексій і поетичної мемуаристики. Пізніше Є. Маланюк, згадуючи первні того феномену, що згодом став відомий як „Празька школа”, відзначить особливу роль Ю. Дарагана: „Як це сталося, що ми, адже ж озброєні духом великої ідеї, опинилися в таборах? Як це сталося,

КНИЖКОВІ НОВИНКИ

Завдання часопису «Гумань», заснованого кафедрою української літератури, українознавства та методик їх навчання, – поєднати минуле, сучасне і майбутнє нашого міста в ім'я торжества добра в сьогоденні, об'єднати творчі зусилля «І мертвих, і живих, і ненароджених» земляків наших та спрямувати їх на Говерлу Людського Духу.

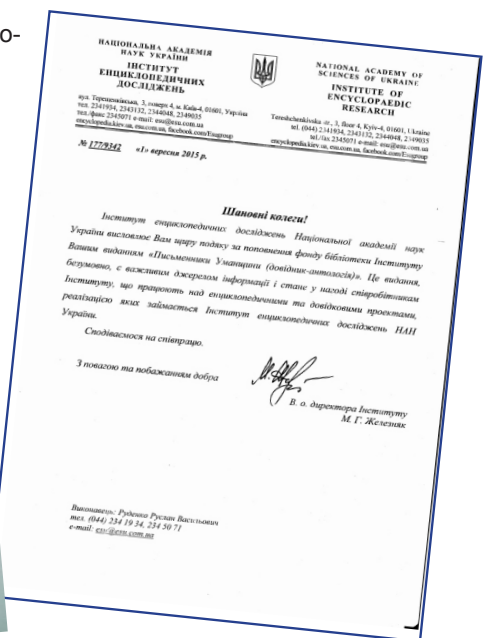
Запрошуємо до співпраці!
Наталія Сивачук

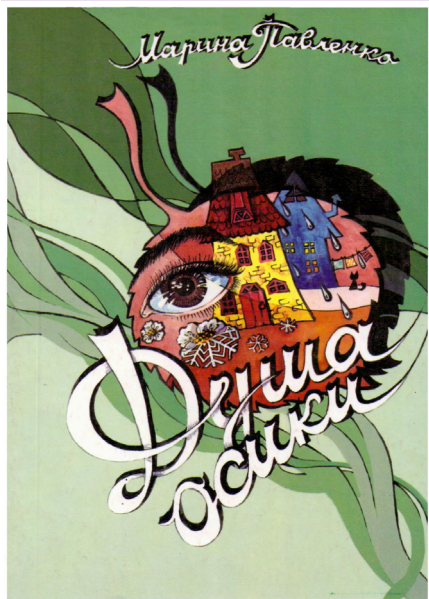
У посібнику розкрито історію становлення народознавства/українознавства як науки та зміст етнографічної практики, методичні прийоми фіксації етнографічних матеріалів, визначено вимоги до оформлення матеріалів практики та критерії оцінювання роботи студентів.

Автором Циганок О. О. розроблена програма з етнографічної практики, за якою будуть працювати студенти.

Прийшла подяка за нашу кафедральну працю від Інституту енциклопедичних досліджень Національної академії наук України. Приємно!

МАСКУЛІННІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ФЕМІННОГО ПИСЬМА – ГРА БЕЗ ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ

Коли йдеться про гендерні виміри мистецтва, то найчастіше і суб'єктом, і об'єктом виступає жінка. Ми, жінки, пропагуємо ідеї, самі їх сприймаємо і самі собі плещемо в долоні. Та насправді у цій грі є ще один гравець – чоловіки. Більшість з них активно грають у межах проблемного поля, що може бути означене як гендерне, проте не дотримуються, бо ж і не знають, правил гри. Та й партнера по грі вони часто не сприймають серйозно. Про що йтиметься далі.

У центрі нашого розгляду – проблема маскулінних інтерпретацій фемінного письма. Зокрема, через аналіз передмов, авторами яких є чоловіки, на книги, авторами яких є жінки, здійснено спробу деконструювати стереотипи сприйняття жінки-автора.

Наразі зупинимось на передмові Ігоря Забудського до книги поезій Марини Павленко «Душа осики». Авторка неодноразова лауреатка всеукраїнських і міжнародних літконкурсів, тож, імовірно, аудиторія обізнана з її творчістю. Та й сама назва передмови «Маринине займище» дуже інтригуюча для гендерно чутливого дослідника.

У загальному вигляді обрана передмова – циклічне повторення саморефлексування-самолюбівань автора, із відступами про поетку, насамперед, у дзеркалі власної персони, задля дообгрунтування власних попередніх роздумів, або принаймні немарності втрати свого часу на написання передмови, яка так «невчасно» відірвала «від злиття напруги, що греблі рве, із себе в рядки».

Визначивши себе як письменника, авторку рецензент одразу означає як жінку: «Марина знала свою жіночу справу: не давати чоловікові жодної миті на роздуми, лише підхвалити вчасно. Отак і пропадають козаки».

Та, не дивлячись на небезпеку, зізнається: «такі ж хотілось мені дослідити це явище, це миле усміхнене диво з Умані». Такі вихідні позиції, одразу закладають ґрунт для розгортання традиційних патріархатних стереотипів у оцінці письменниці-жінки як жінки-письменниці. Так, прискіплива увага до родичів письменниці, до не лише творчої, а й життєвої біографії, більше скидається на вибір нареченої.

Переписавши-перебалакавши публікації авторки ще з 1990-го року (цей процес визначається як займання і розширення нею поетичного займища), Забудський закидає їй зайву розмовність стилю. На жаль, доказів він не наводить, а, за розмовами самого рецензента, читачу важко зрозуміти про це самостійні висновки. Ознайомившись із усією поетичною творчістю, і докладно виклавши свої враження на розсуд читача, автор врешті приходиться до висновку, що це йому таки подобається. «Мене переповнювало збудження, що лило через край, як нічна злива переповнює ночви під ринвою». І, традиційно для патріархатної філософії, обгрунтовує своє захоплення жінкою-письменницею тим, що вона, звісно, відьма! Доказ цьому наведено вельми компетентний: «В одній комп'ютерній грі є травниця як найменший ранг мага із здібностями до лікування і цілювства. Із книги вимальовується саме такий образ, підсвідомо це випливає Марина чи геніально вигадувала, та вона провокувала собі свій творчий життєвий шлях!».

Відволікшись на теми моралізаторства та призначення поета, автор у боротьбі із своїм захопленням (а йому таки хочеться «зануритися у світ», де він так «задоволено гойдався»), береться до випробуваного у віках методу. Якщо ти не хочеш визнавати досягнення жінки, то спершу назви її «чоловіком». Тож, перелічивши для більшої певності сучасних письменників, та, порівнявши з класиками, висновує «найбільшу» похвалу: «Послідовність, спрямованість, відчуття мети і сили у неї – чоловічі».

А великому кораблю, мовляв, «не тільки велике плавання, а й велика торпеда». І цю роль автор вже певно приміряє на себе. Бо ж Марини Павленко щиро зичено успіхів «на займищі і нових стежках».

Насамкінець зауважимо, гравець, що знає правила, і реально оцінює партнера по грі, зазвичай має більше шансів на успіх. Та жодне прогнозування не можливе, коли один з партнерів діє поза правилами. Тож у цій ситуації залучення представників чоловічої статі до гендерних студій, у тому числі до академічних досліджень, можемо визначити як одне з пріоритетних завдань. Чом би і не шляхом пропаганди? Адже гра того варта.

Юлія Гончар

Нещодавно доценти кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Інна Терешко, Лариса Йовенко та Наталія Мамчур відвідали III Всеукраїнську виставку народної ляльки в столичному Центрі Української Культури та Мистецтва.

Українська лялька-мотанка становить частину української етнокультури. Зроблена власноруч, оспівана піснями, обласкана казками, одягнена в усе своє, домашнє, рідне, вважалась оберегом у родині, символом материнства та зв'язку між поколіннями. Вона створена для того, щоб дарувати

радість і щастя своєму господареві, щоб оберігати його від будь-яких негараздів.

На III Всеукраїнській виставці народної ляльки було представлено близько ста робіт майстрів з усієї України. Кожна лялька унікальна за своїм декоративним оформленням, змістовним та образним рішенням. Усі ляльки створені вручну з поєднанням традиційної вузлової та авторських рис. Ляльки, що експонувалися на виставці – це унікальний вид рукотворного мистецтва, яскраві свідчення продовження народних традицій, витоків яких знаходяться у глибині віків.

Цього року на відомому міжнародному літературному конкурсі «Коронація слова» одну з відзнак здобула і доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Марина Павленко. Відзнака ця хоч і не має грошового еквіваленту, але є вельми важливою для рукопису-переможця, адже це – «Вибір видавця».

Церемонія нагородження відбувалась у Києві, в Оперному театрі. Із присутніх – ледь не всі письменники України, тож Марина Степанівна, яка якраз і викладає сучасну українську літературу, здобула чимало корисних професійних знайомств.

«Свого часу – років десять тому – я вже була дипломантом цього конкурсу. Саме ця подія дала мені шанс почати співпрацю з видавництвом «Теза», яка досі триває. То був твір «Русалонька із 7-В...», який тепер увійшов до шкільних програм», – зазначила Марина Павленко в інтерв'ю для телеканалу «Україна».

А ще Марина Степанівна сподівається, що їй колись вдасться таки змусити взяти участь у цьому конкурсі когось із учасників університетського літоб'єднання і почувти, що той твір переміг. Будемо сподіватись і працювати задля цього.

У центральному парку нашої міста відбулася виставка квітів, присвячена Дню незалежності нашої держави. Особливу увагу відвідувачів привертала композиція факультету української філології «Матір Божа, Україну збережи!». Ідею професорсько-викладацького складу факультету втілила студентка 43 групи Наталія Левенець. Традиційною окрасою виставки була колекція відтворених студентами-філологами старовинних рушників історичної Уманщини.

У 2015-му виповнюється 115 років з дня народження Катерини Білокур, однієї з найбільш відомих і водночас незнаних українських художниць ХХ сторіччя. Вперше в історії незалежної України в одному виставковому проекті Мистецького арсеналу міста Київ з 16 по 19 червня 2015 року було представлено майже весь творчий доробок Катерини Білокур. Це близько 100 шедеврів, серед яких і олійний живопис, і малюнки, і невеличкі нариси.

На відкритті масштабної виставки була присутня доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання

Наталія Мамчур. Мистецький захід дав можливість на власні очі оцінити всі грані таланту унікальної художниці, яка є одним із символів української культури.

Здавалося б, усі чули це ім'я, але здебільшого воно викликає лише дуже буквально асоціацію з квітковими мотивами. Проте творчість Білокур має значно глибший екзистенційний вимір, а біографія художниці – надзвичайно яскрава і актуальна історія про долю геніальної жінки.

Художнє мистецтво Катерини Білокур було народжене великим болем душі, але, попри все, випромінює надзвичайну енергію позитиву.

Доценти кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Лариса Йовенко, Інна Терешко, Наталія Мамчур були учасниками Міжнародної наукової конференції «Актуальне українознавство: зміст, методологічні засади, практичні втілення», яка відбулася в Науково-дослідному інституті українознавства (м. Київ).

Робота конференції здійснювалась у таких напрямках: «Українознавство як царина наукової діяльності», «Вітчизняне і зарубіжне українознавство: наукові набутки й дослідницькі проблеми», «Персоналії в українознавстві», «Освітньо-прикладні аспекти українознавства». Учені обговорювали проблеми та перспективи розвитку українознавства, його теоретико-методологічні аспекти, змістові модальності. Також науковці наголосили, що сьогодні надзвичайно важливо в умовах реалізації завдань Болонської угоди захистити національні інтереси нашої держави шляхом підвищення ролі українознавства у системі середньої та вищої освіти України.

Учасники конференції узгодили текст ухвали, у якій, серед іншого,

наголошується на необхідності впровадження в навчальному процесі загальноосвітніх та вищих навчальних закладів дисципліни «Українознавство» та збереження спеціальності «Українознавство (історичні, філософські науки)» серед переліку спеціальностей, за якими присвоюється науковий ступінь.

**ТВОРЧИСТЬ УЧАСНИКІВ
ЛІТЕРАТУРНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ІМЕНІ МИКОЛИ БАЖАНА**

Тетяна Жвава

ЗА КРОК ДО...

Що після себе згодом я залишу?
Лиш купку недописаних рядків,
На підвіконні — недопиту тишу
І заморочок декілька снопів...
Зім'ятих спогадів зо три листочки,
Недопалки не виказаних слів,
Розірвану ненависть на шматочки
І попіл полинових почуттів...
У запалі розбиту чашку гніву,
Обірвану симфонію плачу...
Перетворюся на бурхливу зливу
І вітром з цього світу полечу.

ТАТУСЬКОВІ

Утомлений, щасливий погляд,
Коли мотор нарешті запрацює.
Тут все говорить про твій догляд,
А ти усе майструєш, ремонтуєш.
Як завжди з жартами й завзяттям,
Шукаєш знову все нові турботи.
Ти весь горюєш своїм заняттям,
Не дивлячись чи будні, чи суботи.
Від рання до пізної працюєш,
Готовий доні прихилити неба.
Ти просто будь, татусю, чуєш?
І більш нічого вже мені не треба.
Хай паспорт пише, що бажає,
Для тебе завжди я маленька сонька.
Хай хто завждино запитає -
Навіки буду татусева донька!

Олександр Шаболов

Складаю днесь тобі до ніг
Лиш попіл в кришталемих склянках.
Це просто серце. Що ж, ти зміг
Його спалити до останку.

Скажи, чому? Любови жар
Нам крильця обмалює з тобою,
Зі мною ти злітає до хмар,
Коли ж все стало тільки грою?

Скажи... Та ні... Широкий світ...
Я, певно, відшукаю спокій...
Минулих не повернеш літ...

Востаннє в тиші мої кроки
Почуєш. Та сміється вслід
З твоїх очей жорстокий Локі.

Остання ніч в далекому квітні
Забулась у тумані днів,
І доторк рук, таких тендітних,
Й цілунки пристрасні без слів.
Минулу радість, волю жити
Сточила шашіль самоти,
Зів'яли на морозі квіти,
Які колись любила ти.
І в порожнечі... Темній, вічній...
П'ю забуття найвищий дар.
Життя без тебе — тільки звичка,
І згадки — тінь нічних примар.
А день який!.. Хмаринка біла

Пливе в осонцену блакить...
Й землі лишивши тлінне тіло,
Душа замріється на мить.

Малює дощ Ваш силует на склі.
Він, як і я, не може Вас забути.
За обрієм зникають кораблі,
А серце точить самоти отрута.
Лиш пам'ять збереже тепло долонь,
Та по алях, вчора ще зелених,
Блукає Осінь, вбрана у вогонь,
Шарлат плющів і золотавість кленів.
І вже либонь у іншому житті
Торкала я побожно Вашу руку.
Ви усміхались. Та розлуки тінь
Ширяла все над нами чорним круком.
І ось тепер побачу лиш у снах
Задивлені у море сині очі:
Снігами північ замете Ваш шлях,
А мій дощем південні змиють ночі.
Не пролунає безтурботний сміх
У сірій млі покинутого парку,
Лиш ходить по маєтностях своїх
Ясновельможна Осінь як владарка.

Роздоріжжя розбитих істин.
Дні скорботні і темні сни.
Я один у чужому місті
Забув відчуття весни.
І немає назад дороги,
І не знайдеш шляхів вперед.
Тільки очі живого Бога
Обіцяють останній злет.

А довкола у танці мертвих
Всі, хто вірить в реальність слів,
І, як завжди, жадає жертви
Той, хто сам жити не посміє.
Запалають вогнем і болем
При дорозі святі хрести,
Де шукає бездушний голем
Із минулих життів листи.

Я прозрію і знов воскресну,
Ти кричатимеш: „Розіпни!“
Всі минулі й прийдешні весни
Увійдуть у зимові сни.
Як з останнім цілунком Юди
Зникне в безвість провісний птах,
Я згадаю й навік забуду
Тінь вогню на семи вітрах...

Вчора лив з неба дощ.
А сьогодні нема.
Лиш світліни старі
Некрологами часу.
Идеш бруківками площ
Все сама, та й сама,
Мов сумні ліхтарі
Вздох порожньої траси.
А сьогодні весна
Промайнула вікном,
Срібним помахом крил
Забриніла на вітах.
Весь твій обрій — стіна,
Загратована склом,
І нема більше сил
Для байдужого світу.

Сергій Рубнікович

Дядько Сашко вижив і за це йому
варто дякувати
За зиму посивів залишившись
невідомим
Зараз везе нас напівкозаків додому
Наполовину здорових наполовину
наляканих
Одеською трасою повз блок-пости
до Умані
Далі по селах вибитими дорогами
З наближенням дому вивірюється
хорообрість
А боязнь незрозуміла знову
замулює
Дядько Сашко без гасел з боями
вуличними
Пройшов всю революцію висловив
її гнів
А зараз кермуючи не може дібрати
слів
Червоніє мов гіпертонік наче німий
мучиться

Він ще не знає їх а багатьох і не
знатиме
В обличчя чи на ім'я чи навіть з
чужих розмов
Але вони вже йому сняться і
снитимуться знов
Стоятимуть всі безликі безмовні
заплакани
Саме тому він їде везе нас бійців
поранених
Потруєних покалічених тихих
малих дітей
Усю дорого курить мовчить сопе
Думає що сказати кожній матері.
Нас у машині четверо.
А мало би бути п'ятеро.

Артур Цикалюк

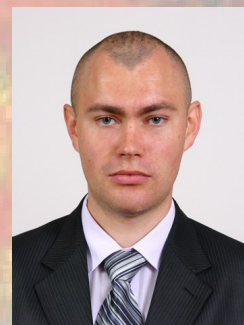
Задимленість
Хмар
Над осонценими
Горами.
Розкидані
Жовтенькі
Світлячки.
Синій
Кисіль
Неба
Густіє.
Хмари
І гори —
Гніздечко.
Непізнані
Квіти:
« Не йди!..»
« Ні, згодом!..»

Сон
Крадькома —
В тіло.
Чорна
Драглистість
Ночі —
З тендітної
Чашки
Дня.
З головою —
В кремовість
Тепла.
Наша
Тимчасовість —
У колісці
Синій.
Вперед!
Там небо
Цілує
Моря
Сіль.

Чарівність
Зірки
Крізь
Жалюзі.
Рядки
Любові.
Сонні
Цвіркуни
Креслять
Нотний
Стан.
Прямокутник
Вікна
Намальований.
Плями
Дерев —
Мене
По вулиці.
Очі заплющую.
Дивлюся
Казку...

Вишні
Зацвіли.
Серцем —
Білу
Дивину.
Угода
Ночі
Темної
Зелені
Ще розпукує
Бруньки.
Змова неба
З білістю.
Горошок —
Додолю.
На бал
Запрошення.
Як вишні
Зацвітуть.

Море
Сонячну
Доріжку
Проклада.
Гори
Нанизують
Бісер
Неба.
Солоня
Хвиля
Вимагає
Руху.
Коштовності
Нашої
Кімнати
Збирають
Небеса.
Сонце
Хмари
Одягло.
Місячна
Дорога
Померла?..

Вячеслав Буйан

Гуляє душа у літньому сні:
Хороше щось дуже сниться мені!..
Настільки приємне, що треба
мовчати!
Але неодмінно його знов почати!

Забути не можна грайливих хвилин!
Вони ароматні, як свіжа ожина,
Вони всі звучать, мов казкові акорди,
Любов їх шифрує у літні кросворди!..

Кросворди полунуть у сніжну зиму,
Але я невпинно, до них знову йтиму!
Щоб кожне словечко змогли
розгадати
І літо минуле приємно згадати!

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: вул. Садова, 28, м. Умань, 20300, кімната 327

 Головний редактор: Марина Степанівна ПАВЛЕНКО
 Макетування та верстка: Тетяна ХЛІВНА

 Свідотство про реєстрацію — ЧС — 479 від 16.06. 2005 року
 Друк: ПП Жовтий О. О.